

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 11. 6. 2018
Č.j. MSP-747/2017-OJD-SPZ/2
Počet listů:2
Přílohy:7

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: zemř. obv. K.C. – stížnost pro porušení zákona

Příloha:

Ověřená kopie rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II. vč. zachovalých kopií archivního materiálu
Zpráva Vojenského ústředního archivu Praha z října 2017, čj. MO 206207/2017-211100
Podnět JUDr. L.M. ke stížnosti pro porušení zákona ze dne 15.9.2017
Sdělení Krajského soudu v Ostravě ze dne 21.11.2017, sp.zn. 1 Rt 78/91
Trestní spis Krajského soudu v Ostravě, sp.zn. T 1/58
Rehabilitační spis Krajského soudu v Ostravě, sp.zn. 1 Rt 78/91

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch zemř. obviněného K.C.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II., byl obviněný K.C. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, přičemž mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání jeden a půl roku.

Předmětného trestného činu se obviněný dopustil tím, „že ač byl vyzván povolávacím rozkazem na den 16.10.1950 k nastoupení vojenského cvičení u vojenského útvaru v B., cvičení ve stanovené lhůtě nenastoupil a povolávací rozkaz vrátil s tím, že vojenské cvičení nenastoupí, necht' mu v konání vojenské služby brání náboženské přesvědčení“.

Rozsudek nabyl právní moci dnem vyhlášení, tedy dne 12.12.1950. Obviněný K.C. celý trest, včetně zápočtu vazby od 24.11.1950 do 12.12.1950, vykonal v době od 24.11.1950 do 24.5.1952.

Pravomocným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 23.1.1958, č.j. T 01/58-304, byl následně K.C. uznán vinným trestným činem podvracení republiky podle § 79a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákona (zákon č. 86/1950 Sb.) a byl mu uložen mj. i nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 4 let. Obviněný K.C. tento trest, včetně započtení vazby, vykonával od 3.10.1957 do 10.5.1960, kdy byl propuštěn na základě rozhodnutí presidenta republiky o amnestii ze dne 9.5.1960, jíž mu byl mj. prominut zbytek trestu odnětí svobody v trvání 15 měsíců a 25 dnů, a to pod podmínkou, že se do deseti let od vyhlášení amnestie nedopustí úmyslného trestného činu. Dne 27.2.1991, tj. 4 dny po smrti K.C., bylo Krajským soudem v Ostravě vydáno rehabilitační usnesení č.j. 1 Rt 78/1991-4, týkající se toliko odsouzení K. C. rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 23.1.1958, sp.zn. T 01/58. Zákon č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění účinném do 1.3.1991, se však nevztahoval na odsouzení K. C. rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II, neboť do § 4 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, bylo aktuální písm. c) vloženo teprve zákonem č. 47/1991 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.3.1991. S ohledem na tuto skutečnost se tedy rehabilitační usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27.2.1991, č.j. 1 Rt 78/1991-4, na odsouzení K.C. rozsudkem Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II, nevztahovalo a ani vztahovat nemohlo.

Po posouzení věci lze konstatovat, že byl porušen zákon v neprospěch obviněného K.C., a to v § 15 odst. 1 zákona č. 150/1948 Sb., Ústavy Československé republiky, § 1 odst. 1 a § 2 odst. 3 zák. č. 87/1950 Sb., trestního řádu, ve vztahu k ust. § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se trestného činu nenastoupení služby v branné moci dopustil ten, kdo v úmyslu vyhnout se trvale vojenské činné službě nebo zvláštní službě nenastoupil službu v branné moci do čtyřiaadvaceti hodin po uplynutí lhůty stanovené v povolávacím rozkaze.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a

přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci byl při přezkumném řízení zohledněn účel zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. K.C. byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení Svědka Jehovova. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Olomouci nebylo zohledněno, že jmenovaný svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. Jednání obviněného K.C. bylo jeho osobním rozhodnutím diktovaným svědomím, na kterém se maximy plynoucí z víry či náboženského přesvědčení toliko podílely.

Obviněný svým jednáním pouze uplatňoval i tehdejší Ústavou 9. května z roku 1948 zaručené právo na svobodu svědomí a přesvědčení. Ačkoliv tato ústava deklarovala v § 15 odst. 1 svobodu svědomí, zároveň ji nepřipustně omezovala již v odstavci 2 citovaného článku, podle něhož víra nebo přesvědčení nemůže být nikomu na újmu, nemůže však být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost uloženou mu (běžným) zákonem. Ústava 9. května tím přerušila kontinuitu chápání svobody svědomí jako tzv. základního práva absolutního, jež nelze omezit v rovině jednoduchého práva (obyčejným zákonem).

Podstatné je i to, že obviněný neměl v rozhodné době, stejně jako jiní občané, zákonnou možnost vojenskou službu odmítnout a zvolit alternativní službu beze zbraně, protože taková možnost neexistovala. Nemohl tedy dostát svým povinnostem uložených mu zákonem, aniž by se dostal do rozporu se svým vlastním svědomím, pociťovaným jako hluboce prožitou povinnost. Takto nazíraný čin jednotlivce nelze podle názoru Ústavního soudu chápat jako trestný čin (srov. např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 285/97). S odkazem na výše citované výkladové teze vztahující se k naplňování svobody svědomí jednotlivce i z pohledu dnes platných ústavněprávních norem, především pak článku 15 Listiny základních práv a svobod, nelze považovat jednání obviněného spočívající v nenastoupení služby v branné moci za trestný čin, neboť v případě takového – právně dovoleného – jednání nutně absentuje obligatorní znak trestného činu, a sice protiprávnost.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného K.C. a je proto namístě předmětný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II., zrušit, a poskytnout tímto způsobem určité zadostiučinění pozůstalým dětem obviněného.

S přihlédnutím k aktuální důkazní i procesní situaci, kdy nepřipadá zřejmě v úvahu jakékoliv doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného žaloby vojenského prokurátora podle § 226 písm. b) trestního

řádu, poněvadž ze všech shora uvedených skutečností je zřejmé, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II., byl v neprospěch obviněného K. C porušen zákon v ust. § 1 odst. 1 a § 2 odst. 3 zák. č. 87/1950 Sb., trestního řádu, ve vztahu k ust. § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb;
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 12.12.1950, č.j. Vt-425/50-II., zrušil a zrušil i všechna další rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a za použití § 226 písm. b) trestního řádu zprostil obviněného K.C. žaloby vojenského prokurátora pro skutek spočívající v tom, „že ač byl vyzván povolávacím rozkazem na den 16.10.1950 k nastoupení vojenského cvičení u vojenského útvaru v B., cvičení ve stanovené lhůtě nenastoupil a povolávací rozkaz vrátil s tím, že vojenské cvičení nenastoupí, nechť mu v konání vojenské služby brání náboženské přesvědčení“, v němž byl spatřován trestný čin nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb., neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [4 Tz 25/2018](#)